

NATUURSPPEELPARK JACQUES KIEFTPARK VOOR EN DOOR INWONERS

Samen maken we de speeltuin

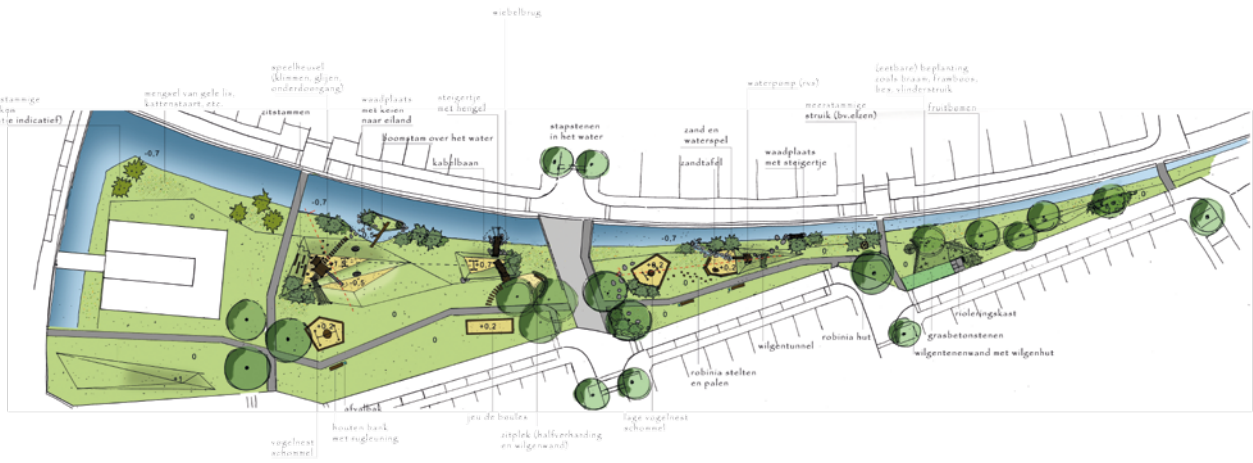
Middenin de nieuwbouwwijk Pannenschuur Buiten in Oisterwijk ligt een braakliggend terrein. De locatie heeft een nauwe, driehoekige vorm en is overwoekerd door de natuur. Hier moet iets gebeuren, besluit gemeente Oisterwijk. De ongewone vorm lijkt een obstakel voor menig (bouw)project, maar is buitengewoon geschikt voor het idee van de gemeente: een natuurspeelpark waar jong en oud zich thuis voelen, met betrokkenheid hoog in het vaandel. Zo gezegd, zo gedaan.

Foto's: BTL

Het Jacques Kieftpark is in de periode van oktober 2013 tot september 2014 gerealiseerd. Het is een succesproject van jewelste: gemeente Oisterwijk nam groen-adviseur Petra Wevers van KrachtigBuiten en ontwerpbureau BTL Advies in de arm, bracht in samenwerking met de wijkbewoners de be-

hoeften voor het park in kaart en liet leverancier Speelmaatje speeltoestellen op maat maken. Als klap op de vuurpijl organiseerde KrachtigBuiten samen met de buurt de officiële opening van het park, waar alle projectleden, de burgemeester, lokale partijen, buurtbewoners en zelfs familieleden van de oud-verzetstrijders waarnaar het

Plattegrond Jacques Kieftpark

Project

Natuurspeelpark Jacques Kieftpark – Oisterwijk

- **Locatie:** Nieuwbouwwijk Pannenschuur Buiten
- **Opdrachtgever:** gemeente Oisterwijk
- **Participatie:** KrachtigBuiten/ Gemeente Oisterwijk
- **Ontwerp:** BTL Advies/ KrachtigBuiten
- **Uitvoering:** BTL Realisatie Haaren, Speelmaatje, Urban Jazz
- **Omvang:** 37,5 are

Ontwerp speeltoren Jacques Kieftpark

park en de straatnamen in de wijk zijn vernoemd aanwezig waren. Heldere afspraken van en naar de bewoners waren hierin cruciaal en zorgden ervoor dat de kosten laag bleven. Door een hoog betrokkenheidsfactor is het onderhoud van het park het afgelopen half jaar soepel verlopen, maar als men de blik op de toekomst richt, ontstaat er onduidelijkheid. Wat is het beleid omtrent het onderhoud en de rol van de burgers daarin? Wie is er verantwoordelijk?

Bewoners voorop

Bij de start van het project maakte gemeente Oisterwijk duidelijk dat de rol van de burgers centraal moest staan. Lars Wierts, beleidsmedewerker samenleving bij de gemeente, en Petra Wevers organiseerde daarop meerdere burgerbijeenkomsten waarin ideeën voor het ontwerp van het park werden besproken. Aanvankelijk was er terughoudendheid vanuit de burgers. “Je kon zien dat ze gewend waren van de gemeente te horen wat de bedoeling was,” aldus Wevers.

“Toen ik duidelijk maakte dat wij juist hun inbreng wilden, barstte het los.” De eisen van de burgers werden in kaart gebracht: groen, veiligheid en water stonden voorop. Ook de randvoorwaarden voor de speelgelegenheden werden aan de inwoners overgelaten. Op basis van de bijeenkomsten werkte BTL Advies een indeling van het park uit, die werd uitgevoerd door BTL Realisatie Haaren. Iedere uitwerking koppelde Wevers terug aan de burgers, zodat zij betrokken en geënthousiasmeerd raakten en zodat hun rol in het beheer en behoud van het park duidelijk werd. Dat leverde een park op waar zowel gemeente als wijk trots op konden zijn.

Pronkstuk van het park

Het Jacques Kieftpark ligt op een spiesvormig terrein dat zich kenmerkt met fraaie heuvels en wordt aan de zuid- en westkant geflankeerd door water. Het park is vanaf het westen van de wijk te bereiken door vier bruggen die het park doorkruisen en feitelijk opdelen in vier segmenten, waarvan één vooralsnog geen bestemming heeft. De overige drie segmenten zijn met een gezonde mix van spelen en groen ingedeeld. Daarbij was het Biodiversiteitsteam van Oisterwijk betrokken om ook het thema biodiversiteit aandacht te geven. De straatkant van het park is gescheiden door een wandelpad, met een tweeledige functie: de veiligheid van spelende kinderen waarborgen en het bieden van een wandelgelegenheid voor de oudere doelgroep. Om laatstgenoemde bij te staan, zijn er drie houten banken (met afvalbakken) en een jeu de boulesbaan aan het pad gesitueerd.

Voor de kinderen van de buurt zijn diverse speelmogelijkheden aanwezig. Deze bevinden zich voornamelijk aan het water, wat het thema

van het park 'spelen aan het water' benadrukt. De kinderen kunnen zowel via keien als via een boomstam spelenderwijs naar een klein eiland en verderop biedt een aanlegsteiger met draaibare takelemmer een creatieve stimulans. Meer naar het noorden van het park is een waterpomp met zand- en waterspel aangelegd voor de kleinere kinderen. Op het land zijn nog een wiebelbrug, steltenpad en kabelbaan geplaatst en twee vogelnestschommels, één groot en één klein. Het pronkstuk van het park is de robuuste speeltoren op de speelheuvel. Dit apparaat biedt diverse speelmogelijkheden met glijstangen, glijbaan, klauternet, verschillende ingangen en een balkon dat uitzicht biedt over de wijk.

De leverancier voor de toestellen werd gekozen op basis van een ontwerp voor de speeltoren. Speelmaatje kwam als winnaar uit de bus. Wilbert Wassink van Speelmaatje legt uit dat de specifieke voorwaarden van de burgers in combinatie met de vrijheid die vanuit de gemeente werd gegund cruciaal was voor het ontwerp van de speeltoren. "We kregen veel ruimte door het budget en konden ons dus uitleven. Dat motiveerde onze ontwerpers hun creativiteit te uiten." De leverancier, die de toestellen fabriceert op de eigen productlocatie te Spankeren, inventariseerde in samenwerking met BTL de speelgelegenheden en de ligging ervan. De toestellen zijn stuk voor stuk van robiniahout, wat volgens Wassink 'het beste aansluit bij natuurspelen'. Uitzonderingen zijn de kersenboom die door een groep inwoners is gedoneerd, de eetbare struiken (bessen en frambozen) die in de kleine spie van het park zijn aangeplant en de wilgenhut en -tunnel. Laatstgenoemde zijn door BTL geleverd en samen met Wevers en de wijkbewoners ter plekke gegeven.

Afspraken over onderhoud

Maar de realisatie van een park is nog maar het begin. Het park bracht een fikse rekening met zich mee, zo laat Frans Veeke van gemeente Oisterwijk weten, en door bepaalde creatieve beslissingen zoals de organische vormen van de grasvelden bij het water wordt onderhoud gedeeltelijk belemmert. De gemeente doet daarom beroep op de wijkbewoners. "Tijdens de bewonersavonden is aangegeven dat de gemeente het beheer en onderhoud samen met de bewoners wil uitvoeren," aldus Wierds. "De gemeente zorgt voor het maaiwerk, het vervangen van zand, het beheren en onderhouden van

Voor ouderen zijn er voldoende rustplaatsen in het park.

Bewoners als co-makers Tips van participatieprofessional Mark Verhijde

- Zet de samenwerking met de bewoners op de eerste plek. Door een goede relatie op te bouwen rond het te realiseren park is de kans groter dat bewoners het als hun eigen park gaan beleven.
- Het proces met actieve bewoners duurt vaak lang en dat vraagt geduld van de professionele partijen. Accepteer het tempo van de buurt.
- Voor het Jacques Kieftpark maakten bewoners een eigen schriftelijk advies als input voor de ontwerper BTL Advies. Een variant is bewoners zo'n advies in de vorm van foto's en (sfeer)-beelden te laten samenstellen. Dit vereenvoudigt de discussie tussen bewoners. De aanpak van de Unieke Brink in Enschede Zuid is daar een goed voorbeeld van.
- Bij een ingewikkeld of creatief ontwerp is de gebruikerswaarde vaak hoger, maar dat geldt ook voor de beheerkosten. Een goede balans in de driehoek van creatief ontwerp, gebruikerswaarde en beheerkosten is cruciaal en moet structureel in het participatieproces aanwezig zijn.
- Wat betreft beheer: bewoners kunnen als co-makers ook in actie komen bij beheerwerkzaamheden. Het is handig daar ook een 'ontwerppogave' voor te maken en dus net zoals bij de speeltoren in het begin van het proces af te spreken.

Links: De kersenboom in het park werd door een groep bewoners gedoneerd. Rechts: De burgemeester van gemeente Oosterwijk opent samen met familie van oud-verzetstrijder Jacques Kieft het park.

Halverwege maart is de eerste evaluatiebijeenkomst georganiseerd. De resultaten daarvan leest u op platformbuitenspelen.nl

Wijk in beeld: bewoners beter begrijpen

Motivaction, EDM en Stichting MAAT hebben een intersectoraal instrument ontwikkeld: Wijk In Beeld. Hiermee kunnen gemeenten en organisaties (dreigende) problemen identificeren in hun wijk of buurt. Door zowel te kijken naar wonen, werken, leren, sociale relaties, recreëren, gezondheid en leefstijl ontstaat een gericht antwoord op vragen als: Hoe is het gesteld met de leefbaarheid? En zijn bewoners bereid tot het doen van vrijwilligerswerk? De bevindingen worden door middel van gesprekken met bewoners en werkers in kaart gebracht. WIB combineert de bewonersinformatie met leefstijlen en advies over hoe krachten in een wijk zijn te mobiliseren. Dit alles met als doel de leefbaarheid in wijken te verbeteren. Lees meer over dit instrument op Motivaction.nl

de speeltoestellen, etc. De bewoners zouden het een en ander aan klein onderhoud van bijvoorbeeld de groenvoorzieningen doen." Concreet zijn deze afspraken niet, zo blijkt uit het onderhoud van de wilgenvoorzieningen. "Het is nu het moment om de wilgentenen en -hutten een opknappbeurt te geven," aldus Wevers, "alleen is nog niet duidelijk wie hier initiatief in neemt." Er wordt in eerste instantie uitgegaan van de sociale controlefunctie van de inwoners, dat ze aan de bel trekken als ze vandalisme signaleren of schade aan de voorzieningen ontdekken. Wierds vertrouwt erop dat deze betrokkenheid lang standhoudt, 'omdat het niet slechts een speelvoorziening is, maar ook een park, ontmoetingsplaats en eyecatcher voor de hele wijk'. Wevers ziet hierin meerdere opties. Zo hebben de drie basisscholen in Pannenschuur Buiten naar aanleiding van de opening van het park materiaal

ontvangen van Nederland Schoon. "En ook prikkers en vuilniszakken zijn bij de gemeentewerf beschikbaar. Zo kunnen er jaarlijks opruimacties ingepast worden."

Burgerbijeenkomst

Dat dergelijke burgerinitiatieven van grote invloed zijn op het beleid van gemeenten is duidelijk. De zoektocht naar een ideale balans is nog gaande, al heeft Wevers goede hoop. Zij ziet het Jacques Kieftpark als een plek waar kinderen nog jarenlang plezier kunnen hebben, vooral omdat Pannenschuur Buiten een relatief jonge nieuwbouwwijk is. Een jaarlijkse evaluatiebijeenkomst zou bovendien bewoners betrokken houden. "Het moet een park zijn waar samen zorg voor gedragen moet worden. De gemeente kan dit niet alleen!"

Burgerparticipatie bij speelparken elders in Nederland

Burgerparticipatie wordt vaker ingezet voor het realiseren van (natuur)speelparken. Kijk ter inspiratie ook eens naar deze projecten:

- Speeltuín 't Lijsterbosje in Rosmalen opgeknapt dankzij buurtbewoners – te lezen in *BuitenSpelen 4, 2014*
- Speelbuurt Apeldoorn: van solitaire speelplekken naar groene speelzone – te lezen in *Straatbeeld editie Spelen 2014*
- Natuurspeelplaats Naturis in Maassluis voor kinderen met en zonder beperking – te lezen in *BuitenSpelen 3, 2014*
- Themaspeelplekken in nieuwbouwwijk Buurtstede in Veenendaal-oost met bewoners aangelegd – te lezen in *Straatbeeld editie Spelen 2014*
- Regelen of ruimte geven: risico's bij burgerinitiatieven – te lezen in *Straatbeeld editie Groen 2014*